

Tema: Kjøkkenhage og økologisk dyrking

Dette dokumentet gir en oversikt over hvordan skolen kan bruke Grønt Flagg temaet *Kjøkkenhage og økologisk dyrking* til å jobbe tverrfaglig med kompetansemålene i de nye læreplanene. I veilederen «Grønt Flagg og fagfornyelsen» finnes det en liste over alle miljøtemaene vi har utarbeidet slike oversikter innen. Her beskriver vi også hvordan Grønt Flagg kan brukes som et verktøy i arbeidet med overordnet del av fagfornyelsen. I tabellen under har vi ikke tatt med kompetansemål i matematikk, norsk, engelsk og musikk ettersom disse kan dekkes gjennom arbeid med alle Grønt Flagg temaene.

Kjøkkenhage og økologisk dyrking er et populært tema for alle aldre i Grønt Flagg nettverket. Elevene får være med på alle prosessene fra såing, pleie, høsting og spising eller salg på marked. Temaet kan for eksempel kombineres med et fokus på biologisk mangfold, ved å f. eks så blomster som biene og humlene liker.

Gjennom Grønt Flagg temaet *Kjøkkenhage og økologisk dyrking* kan skolen jobbe med de tre gjennomgående tverrfaglige temaene «bærekraftig utvikling», «demokrati og medborgerskap», samt «folkehelse og livsmestring».

Kompetansemål	Prosjektekspler	Tiltak/aktiviteter	Undervisningsmaterieill
<p>Naturfag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stille spørsmål og lage hypoteser om naturfaglige fenomener, identifisere avhengige og uavhengige variabler og samle data for å finne svar - analysere og bruke innsamlede data til å lage forklaringer, drøfte forklaringene i lys av relevant teori og vurdere kvaliteten på egne og andres utforskinger - gi eksempler på dagsaktuell forskning og drøfte hvordan ny kunnskap genereres gjennom samarbeid og kritisk tilnærming til eksisterende kunnskap - beskrive drivhuseffekten og gjøre rede for faktorer som kan forårsake globale klimaendringer 	<ul style="list-style-type: none"> • Kjøkkenhage • Kompostering • Kjøkkenhage og kompostering • Fra jord til bord • Økologisk dyrking • Kortreist mat • Bærekraftig matproduksjon 	<p>Plant trær og busker på skolen</p> <p>Lag grønnsakhage og involver elevene i dyrking, stell og høsting</p> <p>Involver elevene i bygging av pallekarmer eller andre</p>	<p>Startheft for skolehage Utarbeidet av skolehagelærer Nina Berge</p> <p>Agropub Nettside for økologisk dyrking – bla skolehage</p>

Tema: Kjøkkenhage og økologisk dyrking

<ul style="list-style-type: none">- utforske sammenhenger mellom abiotiske og biotiske faktorer i et økosystem og diskutere hvordan energi og materie omdannes i kretsløp- gi eksempler på og drøfte aktuelle dilemmaer knyttet til utnyttelse av naturressurser og tap av biologisk mangfold- gi eksempler på samers tradisjonelle kunnskap om naturen og diskutere hvordan denne kunnskapen kan bidra til bærekraftig forvaltning av naturen- gjøre rede for hvordan fotosyntese og celleånding gir energi til alt levende gjennom karbonkretsløpet <p>Samfunnsfag:</p> <ul style="list-style-type: none">- bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er- drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk- utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur- samanlikne korleis politiske, geografiske og historiske forhold påverkar levkår, busetjingsmønster og demografi i forskjellige delar av verda i dag- utforske og beskrive korleis menneske- og urfolksrettar og andre internasjonale avtalar og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til menneske, likestilling og likeverd- beskrive ulike dimensjonar ved berekraftig utvikling og korleis dei påverkar kvarandre, og presentere tiltak for meir berekraftige samfunn- vurdere korleis arbeid, inntekt og forbruk kan påverke personleg økonomi, levestandard og livskvalitet- reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunngir standpunkta sine	<ul style="list-style-type: none">• Uteområdet på skolen	<p>materielle konstruksjoner til kjøkkenhagen</p> <p>Så frø innendørs, gjerne i brukte melkekartonger eller annet gjenbruksmateriale</p> <p>Frøsanking</p> <p>Samarbeid med skole/barnehage i nærheten</p> <p>Besøk en gård/hage i nærheten for å lære om dyrking</p> <p>Utvikle ideer til teknologiske oppfinnelser som for eksempel vanningsmaskiner</p> <p>Sette opp en plan for hagen, inkludert ansvarsområder</p>	<p>Solhatt Nettside med informasjon om ulike frøtyper</p> <p>Hageselskapet Informasjon om blant annet nyttevekster</p> <p>NIBIO Norsk institutt for bioøkonomi</p> <p>Miljølære Tips til undervisning</p> <p>Geitmyra Matkultursenter Undervisningsverktøy</p> <p>Friluftsrådets Landsforbund Mye inspirasjon og fine undervisningsopplegg til uteundervisning i alle fag, blant annet «læring i friluft» og «høsting – en smak av tradisjon og muligheter»</p> <p>Grønne Jenter Blogg med tips til kjøkkenhage</p>
--	--	---	---

Tema: Kjøkkenhage og økologisk dyrking

<ul style="list-style-type: none">- utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten <p>Mat og helse:</p> <ul style="list-style-type: none">- planleggje og bruke eigna reiskap, teknikkar og matlagingsmetodar til å lage trygg og berekraftig mat som gir grunnlag for god helse- bruke sansane til å vurdere kvaliteten på matvarer, utforske og kombinere smakar i matlaginga og forbetre oppskrifter, menyar og anretning av mat- kritisk vurdere informasjon om matproduksjon og drøfte korleis forbrukarmakt kan påverke lokal og global matproduksjon- utforske klimaavtrykket til matvarer og gjere greie for korleis matval og matforbruk kan påverke miljøet, klimaet og matsikkerheita <p>KRLE</p> <ul style="list-style-type: none">- utforske etiske ideer fra sentrale skikkelser i filosofihistorien og anvende ideene til å drøfte aktuelle etiske spørsmål- identifisere og drøfte aktuelle etiske problemstillinger knyttet til menneskerettigheter, bærekraft og fattigdom <p>Kroppsøving</p> <ul style="list-style-type: none">- gjennomføre friluftsliv til ulike årstider, òg med overnatting ute, og reflektere over kva naturopplevingar kan ha å seie for ein sjølv og andre- vurdere risiko og tryggleik ved ulike uteaktivitetar, forstå og gjennomføre sporlaus og trygg ferdsl <p>Kunst- og håndverk</p> <ul style="list-style-type: none">- utforske muligheter innenfor håndverksteknikker og egnet teknologi ved å bearbeide og sammenføre harde, plastiske og myke materialer.- vurdere materialers holdbarhet og muligheter for reparasjon og gjenbruk, og bruke ulike verktøy og materialer på en hensiktsmessig og miljøbevisst måte		<p>Hent ut jord fra komposten til å bruke i hagen</p> <p>Nedbrytningsforsøk i komposten</p> <p>Plukk bær og lag f.eks syltetøy eller saft</p> <p>Bruk innhøstede grønnsaker og bær i mat og helse (eksempel: 6. trinn lager mat av grønnsaker de dyrket ila 5. trinn)</p> <p>Arranger høstmarked/høstfest og lær å lage mat fra bunnen av (f. eks grønnsaksuppe)</p> <p>Dyrk poteter og knytt aktiviteten til flere fag (f.eks. fotosyntese, historie, forholdstall, mat og helse)</p>	<p>Hageselskapets kjøkkenhage Blogg med tips til kjøkkenhage</p> <p>Moseplassen Blogg med tips til kjøkkenhage</p> <p>Natursekken.no Undervisningsopplegg: «Bærekraftige produktvalg», om bærekraftige epler</p>
---	--	--	--

Tema: Kjøkkenhage og økologisk dyrking

<ul style="list-style-type: none">- utvikle løsninger gjennom en stegvis designprosess og vurdere holdbarhet, funksjon og estetisk uttrykk- visualisere form ved hjelp av frihåndstegninger, arbeidstegninger, modeller og digitale verktøy- analysere hvordan identitet og stedstilhørighet kommuniseres i arkitektur, klestradisjoner, kunst eller gjenstander, og integrere kulturelle referanser i eget skapende arbeid- reflektere kritisk over visuelle virkemidler og eksperimentere med ulike visuelle uttrykk i en skapende prosess- lage skisser til fornyelse av lokale omgivelser og modellere arkitektoniske løsninger som ivaretar ulike behov og interesser- fordype seg i en visuell uttrykksform og/eller en håndverksteknikk, utforske muligheter gjennom praktisk skapende arbeid og presentere valg fra idé til ferdig resultat <p>Arbeidslivsfag:</p> <ul style="list-style-type: none">- undersøke behov for varer og tjenester på skolen og i lokalsamfunnet- produsere og levere varer og tjenester etter kvalitetskrav- bruke fagbegreper, arbeidsmetoder, verktøy, materialer og teknologi tilpasset arbeidsoppdrag og begrunne valg- samarbeide, fremme forslag og delta i beslutninger i et arbeidsfellesskap- ivareta bærekraftige prinsipper i alle deler av arbeidsoppdraget- beskrive og vurdere risiko, og følge etiske retningslinjer og arbeidslivets regler i arbeidsoppdraget- vurdere sin egen og gruppens arbeidsinnsats, arbeidsprosess og arbeidsoppdragets resultat <p>Utdanningsvalg</p> <ul style="list-style-type: none">- tilegne seg kunnskap om arbeidslivet gjennom utprøving og utforskning og reflektere over hvordan bærekraftsmål, konjunkturer og teknologi påvirker arbeidsmarked, yrker og arbeidsmåter		<p>Besøk en eldre gård e.l i nærområdet og lær om hvordan man dyrket mat før i tiden og hvordan dette påvirket natur- og kulturlandskapet</p> <p>Installer en regnmåler, og reflekter rundt hvordan vær og klima påvirker livet i kjøkkenhagen</p>	
--	--	--	--